

Sygn. akt III AUa 928/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka (spr.) SSA Urszula Iwanowska
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 17 września 2015 r. w Szczecinie

sprawy I. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

przy udziale zainteresowanego A. L.

o podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 10 września 2014 r. sygn. akt VI U 2134/12

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Szczecinie VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 928/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 marca 2012 r. nr (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych w S. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia A. L. podlegającego ubezpieczeniom jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek (...) I. A. wynosi kwoty wskazane w decyzji.

Z powyższą decyzją nie zgodziła się płatnik I. A., która wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji w całości i ustalenie, że zainteresowany nie podlegał obowiązkowi ubezpieczenia w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji z tytułu

świadczeń określonych umowami wskazanymi w tej decyzji oraz o zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazała, że istotą umowy zawartej z zainteresowanym było osiągnięcie przez niego określonego rezultatu, który został w sposób precyzyjny i przejrzysty wskazany w treści umowy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, oraz o zasądzenie od płatnika na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, że poprzednia decyzja o podleganiu ubezpieczeniom jest prawomocna, gdyż nie wniesiono od niej odwołania. W toku procesu przyznał jednak, że odwołanie zostało przez płatnika wniesione. Nadesłana została także odpowiedź na odwołanie.

Zainteresowany w sprawie nie zajął żadnego stanowiska, gdyż nie było znane miejsce jego aktualnego pobytu. Na wniosek odwołującej ustanowiono dla niego kuratora w osobie pracownicy Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – K. H., która poparła wykładnię przepisów i ustalenia faktyczne będące podstawą wydania zaskarżonej decyzji. Wniosła w związku z tym o oddalenie odwołania w całości.

Zarządzeniem z dnia 10 września 2014 r. wyłączono sprawę z odwołania od decyzji z 8 grudnia 2011 r. do odrębnego postępowania.

Wyrokiem z dnia 10 września 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy zlecenia u płatnika w okresie od października 2008 r. do września 2010 r. i przyznał K. H. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 60 zł tytułem wynagrodzenia za pełnienie obowiązków kuratora.

Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następujący stan faktyczny i rozważania prawne.

Płatnik m.in. w latach 2008 – 2009 w ramach działalności gospodarczej prowadziła w S. szkołę języka hiszpańskiego pod nazwą (...). 1 października 2008 r. zawarła z zainteresowanym pisemną umowę zatytułowaną „umowa o dzieło dydaktyczne i przeniesienie praw autorskich”. W umowie określono treść dzieła, które miało zostać wykonane, a także wskazano, że autor zobowiązuje się przenieść na zamawiającego, w sposób określony umową, przysługujące mu do dzieła autorskie prawa majątkowe. Strony umówiły się, że rozpoczęcie dzieła powinno nastąpić dnia 1 października 2008 r., a ostateczny termin wykonania ustalono na dzień 30 września 2009 r. Wynagrodzenie w okresie stażu (pierwszy miesiąc umowy) określono na kwotę 40 zł, a po jego upływie na kwotę 45 zł za każdą zrealizowaną godzinę dydaktyczną. Kolejną umowę strony zawarły 1 października 2009 r. Postanowienia były tożsame z tymi, które znalazły się we wcześniejszej umowie, jednak z taką różnicą, że dzieło miało zostać wykonane do 30 września 2010 r., a wysokość wynagrodzenia wynosiła 45 zł za każdą zrealizowaną godzinę dydaktyczną oraz 500 zł miesięcznie za prace w ramach autorskiego programu literatury tworzonego na bazie księgozbioru.

Po wykonaniu umowy zainteresowany wystawił rachunki, a wynagrodzenie zostało wypłacone. Zainteresowany nie został przez płatnika zgłoszony do ubezpieczeń emerytalnego, rentowych oraz wypadkowego.

Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Wskazał, że w niniejszym postępowaniu nie znalazł podstawy do merytorycznego rozpoznania sprawy poprzez zbadanie zasadności twierdzeń organu rentowego. Nie badał zatem charakteru prawnego umów łączących płatnika z zainteresowanym. Sąd pierwszej instancji uznał, że zakres kognicji wyznaczała decyzja organu rentowego z 12 marca 2012 r., którą ustalono wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanego, a nie wydana wcześniej decyzja z dnia 8 grudnia 2011 r., stwierdzająca podleganie zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania umowy zlecenia u płatnika i będąca przedmiotem odrębnego postępowania.

W niniejszym postępowaniu Sąd Okręgowy uznał, że w sprawie należało zbadać, czy w dacie wydania decyzji – 12 marca 2012 r. – istniały podstawy do ustalenia przez organ rentowy podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia zainteresowanego jako osoby wykonującej pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że nie zostało dotychczas przesądzone, czy zainteresowany faktycznie podlega ubezpieczeniom społecznym jako osoba wykonująca pracę na podstawie zlecenia u płatnika, a tym samym wydanie w niniejszym procesie decyzji było zdecydowanie przedwczesne. Organ rentowy nie miał jeszcze podstaw, by samodzielnie, niejako w zastępstwie płatnika, określić wysokość podstawy wymiaru tych składek. Na tej podstawie koniecznym stało się wyeliminowanie zaskarżonej decyzji z obrotu prawnego. Zdaniem Sądu zmiana decyzji poprzez uwzględnienie odwołania przywróci stan istniejący przed jej wydaniem, nie zamykając zarazem organowi rentowemu drogi do ewentualnego wydania w przyszłości kolejnej decyzji ustalającej wysokość podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne.

Sąd Okręgowy wskazał także, że nie było podstaw do zawieszenia postępowania do czasu rozstrzygnięcia sprawy z odwołania płatnika od decyzji z dnia 8 grudnia 2011 r., stwierdzającej podleganie zainteresowanego ubezpieczeniom społecznym.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej i w zw. z § 4 ust. 1 i § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokacie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Apelację od powyższego wyroku złożył organ rentowy, który rozstrzygnięciu zarzucił obrazę przepisów prawa procesowego, tj.:

- art. 233 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez wydanie rozstrzygnięcia merytorycznego, tj. zmianę decyzji ZUS bez merytorycznego zbadania zasadności odwołania, tj. nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy,

- art. 83 ust. 1 w związku z art. 48b ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. poprzez jego niezastosowanie i pominięcie, iż organ rentowy ma prawo do wydawania decyzji w przedmiocie ustalania wymiaru składek i ich poboru oraz sporządzania z urzędu deklaracji rozliczeniowych,

- art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i nie zawieszenie postępowania w sprawie z odwołania od decyzji ZUS z dnia 12 marca 2012 r. do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia odwołania płatnika składek od decyzji ZUS z dnia 8 grudnia 2011 r. obejmującej obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi zainteresowanego.

Mając na uwadze powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania. Nadto domagał się zasądzenia od płatnika kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w niniejszej sprawie zaistniała podstawa do zawieszenia postępowania z uwagi na konieczność prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym zainteresowanego.

W odpowiedzi na apelację płatnik wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego okazała się uzasadniona i doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy wydał rozstrzygnięcie niezgodnie z obowiązującymi przepisami. Orzeczenie, które zapadło miało charakter merytoryczny, mimo iż istota sprawy nie została merytorycznie rozpoznana. W momencie orzekania w niniejszej sprawie przez Sąd pierwszej instancji nie została prawomocnie rozstrzygnięta kwestia podlegania

zainteresowanego ubezpieczeniem społecznym. Sąd nie mógł orzekać o wysokości podstawy wymiaru składek, jeżeli brak jest prawomocnego rozstrzygnięcia o podleganiu ubezpieczeniom. Stąd wydanie przez Sąd Okręgowy merytorycznego rozstrzygnięcia, jakim jest zmiana decyzji z 12 marca 2012r., było przedwczesne.

Zauważyć należy, że płatnik nie kwestionuje wysokości ustalonej przez organ rentowy podstawy wymiaru składek. W odwołaniu wskazuje, iż domaga się stwierdzenia, iż zainteresowany nie podlega co do zasady obowiązkowi ubezpieczenia w okresach wskazanych w decyzji. Zatem kwestia podlegania ubezpieczeniom powinna zostać rozstrzygnięta przez Sąd w pierwszej kolejności.

Podniesiony w apelacji zarzut naruszenia przepisów postępowania poprzez wydanie merytorycznego rozstrzygnięcia bez merytorycznego zbadania zasadności odwołania, jest trafny. Apelujący zarzuca również rozstrzygnięciu naruszenie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez nie zawieszenie postępowania w sprawie. Zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia odwołania od decyzji z 8 grudnia 2011r., wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego, nie byłoby bezcelowe. Umożliwiłoby to wydanie prawidłowego rozstrzygnięcia w momencie, gdy ustalona będzie zasadność wydania przez organ rentowy decyzji o podleganiu ubezpieczeniom.

Jeżeli jednak Sąd Okręgowy nie widział potrzeby zawieszania postępowania, to powinien kierując się m.in. zasadą ekonomii procesowej, połączyć niniejszą sprawę do wspólnego rozpoznania ze sprawą toczącą się na skutek odwołania od wspomnianej decyzji ustalającej podleganie ubezpieczeniom.

Sąd Apelacyjny wskazuje zatem, że Sąd Okręgowy, rozpoznając ponownie niniejszą sprawę, ma obowiązek ustalić, czy zainteresowany podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek. Dopiero ustalenie powyższej kwestii pozwoli zweryfikować zasadność wydania decyzji przez organ rentowy określającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego A. L..

Mając powyższe na względzie oraz to, że wskazane istotne uchybienia nie mogły zostać konwalidowane na etapie postępowania apelacyjnego, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok oraz przekazał sprawę sądowi okręgowemu do ponownego rozpoznania i na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. pozostawił temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka